

ЖИТИ У ГАРМОНІЇ З ПРИРОДОЮ!

Вісник

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№3 (95)
ТРАВЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ
2022 р.

Заснована
у 2006 році

Розповсюджується
безкоштовно

ПІДПИСАЛИ МЕМОРАНДУМ ПРО СПІВПРАЦЮ

9 червня Карпатський біосферний заповідник і два національні парки Хорватії (Пакленіца та Північний Велебіт), підписали Меморандум про співпрацю між природоохоронними територіями, які охороняють складові частини транснаціонального серійного об'єкта Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи». Нагадаємо, що цей об'єкт розташований на територіях 18 європейських країн, загальна його площа становить 98088,74 га. Відрадно, що саме Україна займає перше місце за площею об'єкта – це 28949,97 га.

Зустріч української та іноземних сторін відбулася в онлайн-форматі та була присвячена Всесвітньому дню охорони довкілля. Керівники природоохоронних територій, зокрема, з українського боку, адміністрація Карпатського біосферного заповідника, а з Хорватії директори національних парків «Пакленіца» та «Північний Велебіт» Наталія Андачіч й Ірена Главчич. У цій події також брав участь представник Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, начальник відділу Департаменту

природно-заповідного фонду і земельних ресурсів Григорій Парчук.

Насамперед, Меморандум, який ми підписали спрямований на виконання плану заходів із реалізації домовленостей, досягнутих під час офіційного візиту прем'єр-міністра Республіки Хорватії А. Пленковича в Україну, 8-9 грудня 2021 року. У документі, зокрема, йдеться, що сторони, які його підписали, прагнуть активно співпрацювати в галузі охорони природи, особливо щодо моніторингу та менеджменту рідкісних в Євро-

пі видів рослин і тварин та природних оселищ, збереження гірських екосистем. Також підтверджують своє зацікавлення в спільному підході до реалізації транснаціональних проєктів та проєктів, що фінансуються ЄС. Має місце і сталий розвиток територіальних громад на прилеглих територіях, необхід-

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ність впровадження механізмів невиснажливого природокористування, розвитку зеленого туризму тощо.

Тож визначено напрямки співпраці, як для заповідника, так і для установ-партнерів із Хорватії щодо сприяння збереженню природної та культурної спадщини. А саме підвищення потенціалу обох партнерів, розширення горизонту управлінських рішень і завдань та забезпечення більш ефективного менеджменту.

Підсумовуючи, слід акцентувати, що підписання Меморандуму тільки перший крок до нашої плідної співпраці. Надалі плануємо зосередитися й у напрямку підготовки, реалізації заходів і проєктів направлених не тільки на збереження природної та культурної спадщини, але й на сталий розвиток територіальних громад на прилеглих територіях, а також на впровадження механізмів невиснажливого природокористування.

Микола ТАРАСЮК, директор Карпатського біосферного заповідника.

БІОСФЕРНІ РЕЗЕРВАТИ

ВІДЗНАЧАЄТЬСЯ МІЖНАРОДНИЙ РІК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГІР

16 грудня 2021 року Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй, за пропозицією уряду Киргизстану, оголосила 2022 рік Міжнародним роком сталого розвитку гір.

У схваленій Резолюції, запропоновано країнам-членам ООН, організаціям, які засновані ООН, іншим міжнародним організаціям. А ще всім зацікавленим сторонам, разом із громадянським суспільством, приватним сектором та науковими інституціями, забезпечити проведення заходів із відзначення Міжнародного року сталого розвитку гір. Ці заходи мають бути спрямовані на підвищення рівня обізнаності й усвідомлення суспільством важливості сталого розвитку гірських регіонів, збереження та раціонального використання гірських екосистем. Проголошення Міжнародного року сталого розвитку гір, визначає не тільки необхідність збереження всесвітньої системи життєзабезпечення й виживання глобальної екосистеми, але й вимагає від урядів держав конкретної роботи для розвитку гір-

ських регіонів, які насправді мають глобальне значення для майбутнього людства. Гірські райони займають приблизно 26% поверхні Землі і є важливим джерелом води, енергії та біологічного різноманіття. Крім того, вони служать джерелом таких найцінніших ресурсів, як корисні копалини, лісові та сільськогосподарські продукти і відкривають широкі можливості для зеленого туризму.

У рамках відзначення Міжнародного року сталого розвитку гірських територій, 12 травня 2022 року, Секретаріат ЮНЕСКО організував міжнародний вебінар для керівників, координаторів та спеціалістів Всесвітньої мережі гірських біосферних резерватів ЮНЕСКО, які покликані виступати модельними об'єктами для сталого розвитку. У його роботі від України, взяли участь автори цих рядків та заступниця начальника відді-

лу рекреації й сталого розвитку цього Біосферного заповідника Ірина Йонаш.

На зібранні, Секретаріат ЮНЕСКО, презентував склад та структуру управління новоствореної Мережі гірських біосферних резерватів, її цілі, робочі плани, основні теми та напрямки діяльності. Обговорено шляхи налагодження зв'язків між резерватами, активізації їхньої природоохоронної та наукової діяльності тощо. Тож впевнено можна заявити, що онлайн-зустріч була важливою, ба навіть визначальною на даному етапі роботи новоствореної Мережі.

Нагадаємо, що до складу Мережі гірських біосферних резерватів, входить 474 із 727 біосферних резерватів ЮНЕСКО, тобто ті, у складі яких є території, що розташовані на висотах більше 1000 метрів над рівнем моря.

Федір ГАМОР, заступник директора КБЗ, професор, д.б.н.

ЗАПЛАНОВАНЕ РЕАЛІЗОВУЄМО

РЕМОНТУЄМО МУЗЕЙ ТА ВПРОВАДЖУЄМО СИСТЕМУ «SMART»

Всупереч загарбницькій військовій агресії, що зараз терпить Україна, Карпатський біосферний заповідник, як й інші нескорені українці намагаємося гідно виконувати свою роботу в тилу заради світлого майбутнього життя країни після перемоги. Так, з початком літа на центральній садибі природоохоронної установи розпочався ремонт крівлі музею та відновується впровадження системи охорони.

Довгоочікуваний капітальний ремонт покрівлі інформаційного еколого-освітнього та історико-культурного осередку «Музею екології гір та історії природокористування в Українських Карпатах», нарешті, став можливий завдяки співпраці заповідника з іноземним проектом. Дизайн даху триповерхової будівлі з мансардою фінансувався проєктом SNPA. Однак, з початком війни та водночас важливості якнайшвидших дій щодо ремонту крівлі усі роботи здійснюватимуться за кошти Франкфуртського зоологічного товариства. Після проведення відкрито-

го конкурсу Замовник відібрав підрядника – ПП «Майстер Груп Плюс». Останній вже відвідав об'єкт, ознайомився зі станом справ та приступив до реалізації запланованих робіт.

Особливістю цього проєкту є те, що в ході робіт використовуватимуться, як традиційні, так і сучасні екологічно безпечні будівельні матеріали та конструкції. Це для нас суттєво, позаяк від цього залежатиме і сама якість ремонту, тривалість експлуатації матеріалів, конструкцій та їх надійність.

на 2-й стор.

ЧИТАЙТЕ У НОМЕРІ

З Рахова до Румунії курсуватиме потяг, відновлюють залізничну колію в напрямку Європейського союзу!

У рамках реалізації проєкту «Сучасна прикордонна інфра-

структура – успішний Карпатський регіон» «МОВІ» за ініціативи Асоціація інституцій регіонального розвитку «МАІРР» та служба автомобільних доріг у Закарпатській області відбулася онлайн-зустріч на якій, зокрема, обговорили питання відновлення гілки колій «Укрзалізниця».

У червні, на території Карпатського біосферного заповідника працівники служби державної охорони тренувалися протистояти лісовим пожежам.

Про те, як попередити, запобігти та ліквідувати займання розповідали рятувальники Рахівського районного управління ДСНС у Закарпатській області, які спільно з природоохоронцями відпрацьовували план дій під час умовної пожежі. Тож, як все відбувало-

ся, які результати дали навчання, чи відбуватимуться подібні заходи і які ще загрози варто очікувати на Рахівщині, – дізнавайтесь в матеріалі

на 2-й стор.

на 2-й стор.

Міндовкілля запустило застосунок «ЕкоЗагроза» – це офіційний вебресурс, завдяки якому кожен зможе дізнатись достовірну інформацію про стан повітря, води, ґрунту та інші дані. Детальніше за QR-кодом:

РЕМОНТУЄМО МУЗЕЙ ТА ВПРОВАДЖУЄМО СИСТЕМУ «SMART»

на 1-й стор.

Виконання роботи – перекриття даху для заповідника надзвичайно важливе, оскільки наше завдання зберегти не тільки будівлю музею, але відповідно й цінні експонати, які займають площу понад тисячу квадратних метрів. Це різноманітні експозиційні форми й засоби, зокрема: діорами, макети, муляжі, панно, комплексні стенди, панорами та інше. Фонди музею наповнені натуральними експонатами й артефактами. Серед них багаті археологічні, палеонтологічні, геологічні та інші колекції, елементи народного побуду та культури. Загалом, експозиція складає майже півтисячі експонатів. А свою діяльність «Музей екології гір» реалізовує за трьома напрямками: освітньо-виховний, рекреаційно-інформаційний та дослідницький.

Важливо, що одночасно з перекриттям даху розпочато за іноземні кошти ще й поточний ремонт наявного приміщення для командного центру охоронної системи «Smart». У цьому напрямку вже проведено аукціон на закупівлю послуг.

Запровадження патрульної системи «Smart» здійснюватиметься за фінансової підтримки

міжнародного фонду «Глобальна охорона» (Global Conservation). Кожна патрульна група служби охорони заповідника буде оснащена смартфоном, на якому встановлене програмне забезпечення «Smart».

Програма записуватиме маршрут патрулювання, зокрема, реєструвати географічні координати кожного порушення. Дані патрулювання пересилатимуться на сервер командного центру. Адміністратор командного центру аналізує одержану інформацію і готує звіти, які допомагають відділу державної охорони бачити ситуацію на місцях, швидко реагувати у разі виникнення критичних моментів та вносити необхідні зміни в організацію охорони території заповідника.

Тож, ці заходи сприятимуть покращенню ефективності роботи служби державної охорони заповідника щодо збереження біорізноманіття дикої природи.

Програма записуватиме маршрут патрулювання, зокрема, реєструвати географічні координати кожного порушення. Дані патрулювання пересилатимуться на сервер командного центру. Адміністратор командного центру аналізує одержану інформацію і готує звіти, які допомагають відділу державної охорони бачити ситуацію на місцях, швидко реагувати у разі виникнення критичних моментів та вносити необхідні зміни в організацію охорони території заповідника.

СПІВПРАЦЯ

У ЗАПОВІДНИКУ ТРЕНУВАЛИСЯ ПРОТИСТОЯТИ ЛІСОВИМ ПОЖЕЖАМ

23 червня, на території Трибушанського ПНДВ Карпатського біосферного заповідника відбулися пожежно-тактичні навчання. Масштабне тренування про те, як боротися із лісовими пожежами провело Рахівське районне управління ДСНС у Закарпатській області для працівників всіх природоохоронних науково-дослідних відділень установи.

На жаль, займання на територіях, що знаходяться під охороною КБЗ не рідкість, цьому свідчить й статистика ліквідованих займань працівниками служби державної охорони за останній час. Наприклад, тільки у березні вдалося ліквідувати близько п'яти пожеж, а минулого року природоохоронці допомагали лісникам приборкати вогонь, який охопив кілька гектарів гірських полонин ДП «Рахівського ЛДГ». Тож відпрацювання злагоджених дій при надзвичайних ситуаціях, зважаючи ще й на воєнний час в Україні, є особливо актуальним.

Розпочалися масштабні навчання, як годиться, із теорії – рятувальники нагадали, алгоритми дій при виявленні пожежі у лісових масивах. Не забули зауважити й на важливість роботи, яка допомагає запобігти займанню, а саме дотриманні правил пожежної безпеки. Після на всіх чекали практичні заняття.

За тактичним задумом було імітовано умовну лісову пожежу на яку першими зреагували працівники служби державної охорони. Приїхавши на місце події на мотоциклах «Honda» та машинах «Toyota Hilux», отриманих минулого року від міністерства в рамках проекту «Підтримка природно-заповідних територій України», люди розпочали гасіння вогню спеціальними «хлопавками». Після за допомогою граблів створювали протипожежні смуги. Далі за сценарієм на підмогу природоохоронцям прибула пожежна машина рятувальників й спільними зусиллями працівників заповідника та надзвичайників вдалося приборкати вогонь.

Як зауважив начальник Рахівського районного управління ДСНС Олександр Тушер, саме такі тренування є цінними, бо навчають, як слід діяти у надзвичайних ситуаціях та відточують злагодженість людей. Під час навчань вдається виявити помилки дій при гасінні та дозволяють на практиці їх усунути. До речі, саме Олександр Васильович провів майстер-клас, як слід правильно користуватися вогнегасниками й розповів про їх різновиди та застосування.

В наступному етапі спільних навчань відпрацювали алгоритм дій під час знаходження в лісі вибухонебезпечних предметів. Адже, на жаль, у гірській місцевості Рахівщини досі є снаряди часів Другої світової війни, які час від часу зриваються, востаннє таке було, наприклад, минулого року. Тож особливо важливо, знати про

правила поведінки під час їх виявлення, а також в разі їх детонування.

Таким чином, завдяки тренуванню працівників ДСНС та служби державної охорони ПНДВ вдалося попрактикувати різні методи боротьби з лісовими пожежами. Перевірити готовність наявної техніки та особового складу реагувати на надзвичайні ситуації.

До того, варто зазначити, що навчання на території природоохоронної установи надалі проводитимуться частіше, щоб якнайкраще відпрацювати всі нюанси під час пожеж. Адже, кожна заощаджена хвилинка – це зменшення шкоди заповідному фонду, а нинішній стан у країні вимагає особливої пильності, злагодженості та професійності.

Публікації підготував: Микола ТАРАСЮК.

ПРОЕКТИ

РАХІВЩИНА СТАНЕ ЩЕ ОДИНИМИ ЗАЛІЗНИЧНИМИ ВОРОТАМИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОСОЮЗУ?

10 травня, у рамках реалізації проєкту «Сучасна прикордонна інфраструктура – успішний Карпатський регіон» «МОВІ», на експертній зустрічі в онлайн-режимі, обговорено виклики у прикордонних регіонах спричинених війною. Ініціатором й модератором події виступили Асоціація інституцій регіонального розвитку «МАІРР» та служба автомобільних доріг у Закарпатській області.

Онлайн-обговорення відбулося за участі експертів та партнерів із Кошицького самоврядного краю (Словацьчина), Ради регіону Саболч-Сатмар-Берег (Угорщина), Територіальної адміністративної одиниці повіту Сату-Маре й Ради повіту Марамуреш (Румунія). Вступним словом зібрання відкрила координатор української частини проєкту Наталія Носа-Пилепенко та національні представники проєкту з Угорщини, Словацьчини та Румунії.

З презентаціями виступили начальник управління містобудування та архітектури Закарпатської ОДА Микола Пігуляк, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, радник голови Чернівецької ОДА Зіновій Бройде та інші експерти.

КБЗ представляв автор цих рядків тож приємно, що учасники зустрічі підтримали проєктні ідеї озвучені під час доповіді. Конкретніше, мова йшла про відкриття руху історичних потягів через Рахів до Будапешта і Праги та організації залізничних вантажоперевезень до румунського порту Констанца. Також зауважувалося про необхідне створення в Рахові пункту заміни залізничних колісних пар, а ще відбудови транскордонного моста через річку Тису в Діловому до Валя Вішеулуй і відкриття тут українсько-румунського пункту пропуску.

Важливо, що ці проєктні пропозиції будуть направлені урядом України та Румунії й заносяться до розробленої в рамках проєкту багатопланової «Гугл ПС» карти, як

пріоритетні проєкти для транскордонної співпраці у рамках програми Євросоюзу.

Реалізація цих пропозицій, дасть можливість, зокрема, перетворити місто Рахів, у ще одні залізничні ворота України до Євросоюзу.

Довідково:

● Проєкт «Сучасна прикордонна інфраструктура – успішний Карпатський регіон» «МОВІ», реалізовується з 1 березня 2020 року та виконується за фінансової підтримки Програми ENI CBC Угорщина-Словацьчина-Румунія-Україна 2014-2020 рр.

● Його метою є створення стійкої платформи для ефективної транскордонної мобільності людей та товарів шляхом вдосконалення транспортної та прикордонної інфраструктури, посилення співпраці між органами самоврядування та професійними організаціями, спрямованими на розвиток транспортних сполучень у прикордонних регіонах України, Румунії, Словацьчини та Угорщини.

● Проєктом передбачено розробка спільного плану мобільності, який включатиме регіональні плани кожного прикордонного регіону в сфері транспортної та прикордонної інфраструктури, розвитку залізничного сполучення, міжнародного авіаційного сполучення тощо.

● В рамках проєкту планується забезпечити стратегічний підхід до сталого та ефективного розвитку транспортної та прикордонної інфраструктури.

Федір ГАМОР.

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

ВЧИЛИСЯ ПРАЦЮВАТИ З «WEB OF SCIENCE»

Протягом травня-червня співробітники редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних видань КБЗ були учасниками серії вебінарів, які організували для українських учених, щодо використання платформи «Web of Science».

Ініціювала навчання компанія «Clarivate», яка володіє інформаційними системами та ресурсами інтелектуальної власності, зокрема, базами даних «Web of Science» та «Derwent Innovation». А координатором подій була консультантка з регіональних рішень компанії, кандидат біологічних наук Ірина Тихонкова.

Під час теоретичної частини, протягом шести днів, було заслухано на платформі «Webex» ряд презентацій на теми «Research Smarter: огляд літератури «на відмінно», «SWOT-аналіз в In Cites: справжній коректний аналіз за спеціалізаціями», «Як обрати видання для публікації та не помилитися з вибором», «Clarivate для науковців», «Research Smarter: світ цитувань», «Research Smarter: новий Journal Citation Reports».

Зокрема, 24 та 26 травня учасники вебінарів мали змогу ознайомитися, як ефективно робити огляд літератури, шукати статті для проведення власного дослідження, здійснювати цитування, забезпечувати успішну співпрацю зі своїми співавторами. А ще, як коректно оцінювати співпрацю, визначати експертів у тематиці, демонструвати сильні сторони, відкривати можливості тощо.

У межах теми «Як обрати видання для публікації та не помилитися з вибором», що пре-

зентована 9 червня, йшлося, як швидко і без помилок оформити публікацію за форматом міжнародного видання. Про перевірку індексації видання у «Web of Science Core Collection» та ін. А на вебінарі «Clarivate для науковців», що відбулося 14 червня, навчилися ефективно працювати з головними ресурсами «Clarivate» та використовувати їх для наукової діяльності. Зокрема, з бази даних «Web of Science Core Collection» для пошуку, аналізу наукової літератури, підбору видань, грантів тощо.

28 червня розглядалася важлива тема «Research Smarter: світ цитувань», а саме: про що говорять абсолютні та нормалізовані показники, які використовували цитування: імпаکت-фактор, CNCI, JCI, індекс Хірша тощо. Як збільшити цитування, h-індекс та інше.

І насамкінець, 30 червня було презентовано тему «Research Smarter: новий Journal Citation Reports». Ознайомлено науковців, як ухвалювати зважені рішення де публікуватися, незалежно від того, чи це перший рукопис, чи чергова публікація. Закінчилися досить тривалі, але змістовні навчання отриманням сертифікатів.

Богдана МОСКАЛЮК, начальниця редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних видань.

ПАТРІОТИЧНИЙ ЗАХІД ДО ВСЕСВІТНЬОГО ДНЯ ВИШИВАНКИ

Незважаючи на важкі випробовування, які випали на долю нашого народу, відзначення щорічного Дня вишиванки є дуже потрібним. Вишиванка – генетичний код українців. Символ віри, надії, любові. Символ сміливості, боротьби та перемоги.

16 травня на центральній садибі Карпатського біосферного заповідника було дуже гамірно та колоритно. Понад 25 дітей місцевих шкіл, а також діти тимчасово переміщених родин, красувались у барвистих вишиванках. Екоосвітня установа підготувала для них цікаві заходи.

Захід розпочався із перегляду відеоролика «Країна вишиванки». Діти ознайомились із типами вишивок різних регіонів України. Також дізнались, що означає кожен колір та візерунок, який присутній на вишиванці. Згодом на юних гостей чекала художня майстерня, яку заздалегідь підготували працівники екоосвіти. Усі активно розмальовували українські віночки зі стрічками, державні символи, а також вчилися створювати унікальний дизайн паперових вишиванок.

Під час роботи учасники жваво обговорювали свої шедеври та ділились ідеями. Далі хлопчики та дівчатка взя-

ли участь у вікторині «Колесо життя». Під час вікторини діти вчилися взаємодіяти, дружно працювати в команді та допомагати одне одному.

Щоб трохи розважити юних патріотів екопросвітниці провели з ними жваві ігри. Всі гуртом активно порухались на свіжому повітрі та понижались під теплим сонячним промінням.

Наприкінці свята створили патріотичний плакат «Моя Україна» з яким незабаром відбулась фотосесія. Зустріч запам'яталася веселою атмосферою, а це – головне! Адже у такий не легкий час діткам потрібна підтримка та позитивні емоції.

На згадку про заняття всі учасники забрали свої художні роботи та в чудовому настрої розійшлись по домівках. Навіть у найважчі часи українці – одна велика сім'я. Любімо рідне! Все буде Україна!

Ельвіра АНГЕР,
провідний фахівець
відділу ЕОР КБЗ.

22 травня у світі відзначається Міжнародний день біологічного різноманіття. Стурбованість екологічно свідомої спільноти проблемою стрімкого зникнення біологічних видів призвела до заснування даної екологічної дати. Рішення про відзначення цього Дня було прийнято Генеральною Асамблеєю ООН у 2000 році.

Так, 20 травня в еколого-освітньому центрі «Центр Європи» відбувся просвітницький захід зі школярами. Учасниками стали хлопці та дівчата гуртка «Юні туристи-краєзнавці» Центру науково-технічної, дитячої та юнацької творчості Рахівської міської ради. Насичена програма заходу складалася з веселих розваг під час проходження квесту «Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника» та майстер-класу з виготовлення прикраси для волосся «Квітка-легенда «Нарцис»».

Ключовими елементами квесту були екологічні ігри, які сприяють отриманню та закріпленню нових знань, формують навички неруливого поводжен-

ня в довкіллі. На «Дендрологічній» зупинці квесту учасники вивчали види дерев та кущів, які зростають неподалік еколого-освітнього центру. За допомогою гри «Рослинам воду» школярі змагались, хто врятує більше високогірних рослин від висихання. Значна площа хвойних лісів у Карпатах сприяють проживанню тут великої кількості представників фауни, яких діти вивчали при проходженні зупинки «Нагодуй тварин».

Не менш цікавою була активна гра з м'ячем «Земля, повітря, вогонь, вода» та «Вгадай, хто я?». Крім рухливих ігор, школярі вирішували також інтелектуальні завдання на зупинках: «Логічний ланцюжок» та «Колес-

со життя». Творча частина заходу полягала у цікавому завданні – створення прикраси для волосся «Квітка-легенда Нарцис». Для цього були використані різні матеріали: різнокольоровий фоаміран, термопістолети, заготовки тощо. Декілька хвилин клопіткої роботи умілими дівчачими руками – і яскрава прикраса-обідок для волосся готова!

Впродовж заходу в приміщенні еколого-освітнього центру постійно демонструвався відеофільм «Долина нарцисів». Цей фільм надзвичайно збагатив глядачів. На мить молодь уявила себе серед запашного поля, ясно-всіяного легендарними «гордими» квітами. Покращили уявлення про те, що собою являє знаменита «Долина нарцисів», як потрапила сюди високогірна квітка, які ще рослини зростають, крім нарцисів та хто тут мешкає впродовж року. Не зайвими були нагадування про правила поведінки відвідувачами заповідного об'єкта.

Учасники гуртка також відвідали Дослідне форелеве господарство Карпатського біосферного заповідника, де почули цікаву розповідь про різні види риб, які тут живуть у басейнах. Незабутні враження про такий активний та насичений захід залишаться з учасниками надовго, що сприятиме покращенню, як фізичного здоров'я так і емоційного стану дітей.

Зоряна ЛИПЧАК.

ЕКОЛОГО-ОСВІТНІ ЗАХОДИ ЗІ ШКІЛЬНОЮ МОЛОДДЮ

5 червня світ відзначає День охорони навколишнього середовища. Карпатський біосферний заповідник кожного року теж масштабно святкує цю екологічну дату. Науковці установи проводять для школярів тематичні: День флори, День ентомолога, День води, День лісу. Працівники відділу еколого-освітньої роботи спеціально грають з відвідувачами тематичних днів в екологічні ігри, а колектив «Музею екології ігр» – проводять пізнавальні екскурсії.

Цьогоріч для усіх бажаючих еколого-освітні заходи відбувалися понад тиждень на різних локаціях: свіжому повітрі, території центральної садиби заповідника та в еколого-освітньому центрі «Центр Європи».

Працівниці відділу еколого-освітньої роботи Ельвіра Ангер й авторка цих рядків, провели квест «Бережи довкілля!» з учасниками гуртка «Юні туристи-краєзнавці» Центру науково-технічної, дитячої та юнацької творчості Рахівської міської ради. Під час виконання завдань квесту школярі вчилися розпізнавати птахів Українських Карпат, вивчали багату флору заповідника, сортували побутові відходи.

На «День флори» завітали учні початкових класів Рахівського ЗЗСО №1. Старший науковий співробітник ботанічної лабораторії Алла Козурак провела з дітьми цікаве заняття. Школярі впізнава-

ли рослини заповідника за фотографіями та в букеті, знайомились з різними ароматними травами, із зав'язаними очима відгадували їх по запаху.

Наступним стало заняття з дітьми різного віку під назвою «Пізнаємо природу». Екоосвітняни підготували для учасників веселі розваги. Разом грались в ігри «Долина нарцисів» (з елементами інтерпретації), «Нагодуй білочку», «Рослинам воду» та рухливі еко-естафети. На кінець юні учасники збирали частини різнотрав'я для створення гербарію.

У «День ентомолога» заповідник відвідали учні середніх та молодших класів Рахівського ЗЗСО №1. Для них цікаву програму склали співробітники зоологічної лабораторії Віра Покинська та Євген Ляшенко. Розповідали про науку ентомологію, методи роботи науковців, котрі займаються вивченням комах, види комах,

які діти можуть найчастіше зустріти в природі, зокрема, метеликів, продемонстрували ентомологічні колекції.

Для третьокласників найцікавішою частиною заняття стала робота з ентомологічним сачком, так званим «ентомологічне косіння». В тераріумі «Музею екології ігр» учні мали змогу побачити на власні очі деяких представників земноводних.

До «Дня води» працівниці лабораторії екологічного моніторингу Людмила Піпаш та Наталія Андрійчук провели цікаву годину спілкування з дітьми-переселенцями та вихованцями «Студії образотворчого мистецтва» (керівник Марина Ліщук) ЦНТДЮТ Рахівської міської ради біля «Водоспаду здоров'я». Говорили з дітками про значення води в природі та житті людини. Долучились до них і екоосвітняни. Тетяна Крючкова провела з дітьми цікаві дослідження з водою. Під час їх проведення діти зрозуміли, які бувають види забруднень природних водойм та як людина може очистити їх.

«День лісу» відбувся не менш цікаво. Співробітник лісознавчої лабораторії Іван Полянчук познайомив семикласників Рахівського

ЗЗСО №1 з приладами, якими користуються для вимірювань деревини. Також розповіли про деревні породи лісів Закарпаття, як бук лісовий та «довгожитель» тис ягідний.

Завершальним заняттям в рамках відзначення Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища став просвітницький захід в еколого-освітньому центрі «Центр Європи». Насичена програма для гуртківців «Юні ту-

ристи-краєзнавці» ЦНТДЮТ Рахівської міської ради складалася з екологічних ігор: «Зелена аптека», «Якої рослини не стало?», «Гори, озера та водоспади Українських Карпат» та інше. Цікавим було й творче завдання – створення ляльки-мотанки.

Загалом у заходах до 5 червня взяли участь близько 200 осіб.

Зоряна ЛИПЧАК,
провідний фахівець
відділу ЕОР КБЗ.

Вітаємо!

Ювілярів Карпатського біосферного заповідника, що народилися в травні та червні:

Юрія Петровича ОБРЕЦЬКОГО – інспектора з охорони Богдан-Петроського ПНДВ;

Василя Степановича РОШКА – майстра з охорони Трибушанського ПНДВ;

Марію Михайлівну КОЗУРАК – прибиральницю службового приміщення та «Музею екології гір»;

Василь Миколайович ШОРБАН – водій автотранспортних засобів Чорногірського ПНДВ;

Дмитро Дмитрович СУХАРЮК – ст. наук. інспектор лабораторії Лісознавства.

*Здоров'я міцного на довгі роки,
Щиро бажаю Вам залюбки,
Хай доля дарує щастя довіку,
Достатку і миру у домі без ліку.
Калиною радість в душі хай квітує,
Сопілка любові хай серце хвилює,
А роси ранкові безмежно і щиро,
Щоденно дарують наснагу і силу!*

Адміністрація заповідника.

Захисників-іменинників:

Миколу Миколайовича РОМАНЮКА – провідного інженера ДОЗПУ; **Ігора Володимировича ІВАНКІВА** – начальника Петрос-Говерляньського ПНДВ;

Володимира Михайловича РУСНАКА – провідного інженера ВЗПЕ та ВПР.

*Вітаємо Вас зі святом!
Нехай життя буде багатим:
На здоров'я і на силу,
І на доленьку щасливу!
На яскраві довгі роки
Без турбот і без мороки.
На підтримку і повагу,
На рішучість і відвагу!*

Директор та колектив.

● СЛАВНИЙ ЮВІЛЕЙ

ДМИТРУ СУХАРЮКУ – 75!

Старший науковий співробітник лабораторії лісознавства, кандидат біологічних наук Дмитро Дмитрович СУХАРЮК цьогогоріч відзначає своє 75-ліття.

Частиною колективу Карпатського біосферного заповідника Дмитро Дмитрович став у лютому 1975 року.

Тобто, майже з часу створення його дирекції. Працював на посаді керівника Угольського відділення, провідного наукового співробітника, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії лісознавства і заступника директора КБЗ з наукової роботи. Тривалий час був вченим секретарем Науково-технічної ради КБЗ.

Загальний стаж його роботи в заповіднику – 33 роки.

Упродовж цього часу зробив вагомий вклад у розвиток установи, дослідження його природних комплексів, охорону і збереження біорізноманіття. Зарекомендував себе як відомий дослідник у галузі лісознавства, лісової екології, геоботаніки й охорони природи, як практик природоохоронної, природно-заповідної та лісогосподарської справи.

Під його керівництвом і за безпосередньої участі в роботі створена широка мережа науково-дослідних полігонів і об'єктів

на території КБЗ. Учасник розробки проєктів й підготовки наукових обґрунтувань щодо розширення території заповідника. Керував роботою з підготовки матеріалів українсько-словацької номінації «Букові праліси Карпат», яка в 2007 році включена до Переліку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Брав участь в оформленні еколого-інформаційних центрів, екотуристичних маршрутів та розробці Перспективного плану розвитку КБЗ у контексті Севільської стратегії ЮНЕСКО щодо діяльності біосферних заповідників.

Започаткував проведення експериментально-дослідних робіт з переформування штучних ялинових лісів у наближені до природних лісових угруповань. Налагодив та забезпечив проведення комплек-

сних досліджень пралісових екосистем. Для цього створено понад 50 постійних науково-дослідних полігонів в пралісах і похідних лісах, які служать моделями і демонстраційними об'єктами сталого лісокористування і відновлення корінних лісів. В даний час працює над впровадженням сучасних методів спостережень і досліджень впливу біотичних та абіотичних факторів на стан лісових угруповань в умовах кліматичних змін.

Опублікував понад 140 наукових праць у фахових виданнях і збірниках.

Користується заслуженим авторитетом і повагою серед працівників заповідника, місцевого населення, наукових і природоохоронних колах, колективах установ, підприємств та органів місцевого самоврядування регіону.

За досягнуті результати роботи й значний вклад у розвиток заповідника неодноразово відзначався подяками та почесними грамотами адміністрації заповідника, місцевих органів влади, громадських організацій та Мінприроди України. За високий професіоналізм та з нагоди 50-річчя створення Карпатського біосферного заповідника Д.Д. Сухарюку присвоєно почесне звання «Заслужений природоохоронець України».

Колектив Карпатського біосферного заповідника.

Вісник
КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

Контактні телефони: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Електронна пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<http://cbr.nature.org.ua>
Засновник і видавець:
Карпатський біосферний заповідник.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Красне Плесо, 77,
а/с 8, м. Рахів, 90600,
Закарпатська обл.

РЕДКОЛЕГІЯ:
Федір Гамор (шеф-редактор),
Микола Тарасюк,
Богдана Москалюк,
Андріана Леле,
Юрій Беркела,
Наталія Шіляк,
Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.

Газету видано:
Рахів, Карпатський біосферний заповідник

Газета виходить раз на два місяці.

Свідоцтво про державну реєстрацію Зт № 401 від 25.01.2006 року